

Nr 50.

Av herr **Leffler**, om ändring av rubrikerna nr 359 och 360 i tulltaxan.

I 1906 års tulltaxa gjordes ingen åtskillnad mellan naturligt och konstgjort silke; det råa och ofärgade var fritt, medan däremot det färgade eller blekta var belagt med en tull av kronor 2 per kg. 1906 års tullkommitté föreslog häri ingen annan ändring än att avkokt silke likställdes med det blekta eller färgade, samt att silke i smärre för detaljhandeln lämpade uppläggningar upptogs under en tullsats utgörande 3 kronor per kg.

Emellertid hade det då enligt uppgift rått ett visst osäkerhetstillstånd i tulltekniskt avseende angående vad som rätteligen borde hänföras till konstgjort, blekt silke. Det hade nämligen upplysts, att den vid framställning av konstgjort silke använda råvaran i regel vore oblekt, men att det färdiga fabrikatets färg likväl bleve rent vitt, även om — såsom vanligen vore fallet — ingen särskild blekningsprocedur, analog med den för naturligt silke förekommande, användes, och berodde detta därpå, att de i lösningsproceduren ingående ämnena skulle verka blekande.

I proposition nr 227 till 1911 års riksdag anförde på nyssnämnda grund Kungl. Maj:t följande: »Svårigheten att bestämma, huruvida ett till utseendet vitt, konstgjort silke framställts av blekt cellulosa eller efter framställningen undergått blekning, har betingat uppdelning i naturligt och konstgjort silke.» I anledning härav vidtog riksdagen den uppdelning, som återfinnes i nu gällande tulltaxa och således varit gällande alltsedan år 1912.

Genom den nuvarande uppdelningen har det förhållandet inträffat beträffande konstsilke, att icke blott oblekt utan även blekt, till

färgen vitt, blivit förklarad tullfritt. Förhållandet med andra textilvaror är ju det, att halv- eller helfabrikaten åtnjuta tullskydd. Orsaken till att så icke blivit förhållandet med konstsilke har, som ovan nämnts, varit tulltekniska skäl.

Under de tio år, som förflutit sedan 1911 års tulltaxa antogs, hava nya förhållanden uppstått med avseende på tillverkningen av konstsilke, och anse vi det vara nödigt framlägga en kort redogörelse för, hur konstsilke *numera* tillverkas, och i samband därmed föreslå en uppdelning av tulltaxerubrikerna rörande konstsilke så, att hel- och halvfabrikat av denna vara må erhålla samma tullskydd som den tidigare haft och som i tulltaxan åtnjutes av andra textilvaror.

I Nordisk Familjebok, 14 bandet, utgivet år 1911, finnes under uppslagsordet »*konstsilke*» en längre redogörelse för tillverkningen av denna vara. Därav inhämtas, att de metoder, som då voro gängse, utgjordes av nitrocellulosametoden ävensom oxidammoniakmetoden. Sedan dess har emellertid uppfunnits en ny metod att framställa konstsilke, den så kallade viskosemetoden. Varor, framställda enligt denna metod, äro numera helt dominerande i marknaden. De äldre metoderna synas numera vara av ringa eller ingen betydelse. Vad som sålunda uttalades i det 1912 utgivna arbetet »Varuförteckning till Kungl. Maj:ts nådiga förordning med tulltaxa för inkommande varor den 9 juni 1911», avd. I, sid. 163, är ej i praktiken fullt tillämpligt.

Där uppgives, att trådarna spinnas efter massans utpressande ur de fina rören (kapillärhålen). Men så är icke förhållandet, utan den ovannämnda massans utpressning ur de fina rören utgör själva spinnprocessen. Rören, genom vilka massan pressas ut, äro nedstuckna i en s. k. spinnvätska (koaguleringsvätska), vilken har den egenskapen, att massan omedelbart stelnar under bildning av trådar, vilka upplindas för vidare behandling. Dessa trådar äro ljusare eller mörkare beroende på spinnvätskans sammansättning. En sak hava alla sålunda framställda trådar gemensam, nämligen den, att de innehålla föroreningar, vilka göra, att en blekning är oundviklig för att garnet skall bliva användbart för färgning eller vävning.

Vidare uppgives, att spunnet »konstsilke är i allmänhet rent vitt redan vid tillverkningen. Framställt av oblekt eller mindre väl

renad råvara, antager det en ljusgul färg. I båda fallen anses silket oblekt.»

Vad denna uppgift i sin första del innehåller, eller att konstsilket skulle vara vitt redan vid tillverkningen, är icke riktigt om det tillämpas på nuvarande tillverkning, utan när trådarna komma från spinnvätskan och vått upplindas äro de av växlande färg, beroende på spinnvätskans sammansättning, mörkare eller ljusare gult. När trådarna torka bliva de mörkare.

Vad åter beträffar uppgifterna om att konstsilke, framställt av oblekt eller mindre väl renad råvara, antager en ljusgul färg och att konstsilket i båda fallen anses vara oblekt, äro uppgifterna överensstämmande med verkliga förhållandet. Har råmaterialet varit helt blekt, bliver konstsilket ändock oblekt.

Under det att man 1911 icke ansåg sig kunna med någon enkel metod skilja mellan oblekt och blekt konstsilke, framställt genom de då kända metoderna, så är det numera möjligt, att beträffande konstsilke, framställt vare sig på vilken metod det vara må, på två lika tillförlitliga som enkla sätt konstatera, huruvida det är oblekt eller blekt.

Den ena metoden kan beskrivas på följande sätt: 5 gr. konstsilke behandlas 10 min. med 40 kbcm. av en NaOH-lösning, vars specifika vikt är 1,025 vid rumstemperatur, varvid ett av följande tre olika resultat erhålles:

1. undergår vätskan ingen förändring utan förblir vattenklar, är silket *starkt blekt*.
2. undergår vätskan en lätt färgförändring, är silket *svagt blekt*.
3. undergår vätskan en stark färgförändring till gulbrun färg lik urin, är silket *oblekt*.

Den andra metoden kan åter beskrivas sålunda: 5 gr. konstsilke behandlas 10 min. med en 1 %-ig svavelnatriumlösning (svavelnatrium i kristallform, apoteksvara), som vid behandlingens början har en temperatur av +50 till 60° C., varvid samma resultat uppnås som i den förut beskrivna metoden.

I båda metoderna bör den erhållna lösningen upphållas i ett s. k. provglas och jämföras med rent vatten, som likaledes tömmes i ett provglas.

Båda metoderna kunna användas vid provning av allt konst-
Bihang till riksdagens protokoll 1922. 4 saml. 15 häft. (Nr 48—53.) 2

silke, men den senare metoden är företrädesvis lämpad för undersökning av konstsilke, tillverkat enligt viskosemetoden.

Av vad som nu anförts torde tydligt framgå, att några tulltekniska svårigheter icke vidare föreligga i fråga om att skilja oblekt från blekt eller vitt konstsilke. Även framgår, att oblekt konstsilke mycket väl kan importeras och inom landet blekas med inhemska arbetskrafter. Produkten fördyras härigenom icke, då det oblekta konstsilket kan erhållas till ett betydligt lägre pris.

På grund av vad nu anförts får jag hemställa,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring i gällande tulltaxa beträffande rubrikerna

»annat

N:r 359 och 360,

att de få följande ändrade lydelse:

annat konstgjort:

N:r 359 oblekt; *fritt*;

N:r 360 blekt och färgat, 1 kg. 2 kr.

Stockholm den 19 januari 1922.

Edvin Leffler.
